

Χαρά εινανε στα μάτια μας τὸ κλάμα
Σὰν στὰ λουλούδια τὰ μαργαριάρια.

Στὸ φῶς ἀνατριχιάζουν τὰ χορτάρια.
"Ὅλο τραγοῦδι τὰ πουλιά, τί θάμα!
Καὶ τῆς ζωῆς τῆς πλούσιας τ' ἄγιο νᾶμα
Μ' ἕνα ποτήρι πίναν τὰ ζευγάρια.

Μὰ κάπου ἐκεῖ ἡ ἀγάπη εἶχε γλιστρήσει
Καὶ τὰ μπουμπουκία γίνονται λουλούδια.
Χρῶμα καὶ φῶς καὶ μύρα εἶταν τραγοῦδια.

Καὶ μᾶς ποὺ ὁ ἕννος πῆρε ἀπ' τὸ μεθύσι
Μᾶς ἦδρε ὁ ἥλιος ἀγκαλιὰ στὸ χῶμα
Μ' ἕνα λουλούδι τρυφερὸ σιὸ σιόμα.

7.

Βαρῖὰ κἀθεται ἡ νύχτα στὴν καρδιά μου.
Τί στενοχώρια ἀπόψε δλόγηρά μου!
Κάπου με σέρνει ἡ νύχτα, ποῦ; δὲν ξέρω
Κι' ἄλλοῦ τὸ νοῦ μου, ἄλλοῦ τὰ πόδια φέρω.

Τὸ μάτι μάταια τρέχει καὶ γυρνᾷ
'Απὸ σκοτάδι σὲ διπλὸ σκοτάδι:
Τὸ φῶς μὲς στὴν καρδιά μου ποῦ εἶχα, πάει!
Κι' οὐτε πυγολαμπίδα αὐτὸ τὸ βράδυ.

Μόνο ψηλά τὸ μάτι μου ἀνταμώνει
Μὲς ἀπ' τὰ φύλλα μόνη συντροφιά του
'Ενα ἄστρο ποῦ ἀπ' τὴν τρέμουλη φωτιά του

Μὲς στὴν καρδιά μιὰ ἀχιτίδα μοῦ καρφώνει
Σὰν λόγχη σὲ ἄρρωστο ποῦν' τοῦ θανάτου,
'Αχ, καὶ τ' ἄστέρι ἀκόμα μὲ πληρώνει!

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Πουλιέται Δο. 6

στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς 'Εστίας.

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Μ Π Ο Μ Π Η

Νὰ βίξω καὶ γὼ τὸσορο μου
μὲς στοῦ φτωχοῦ τὴν πόρτα
Σὰ λαχιστὸς ὀπώλαχα
κι' ὄχι πλησιονικότα (1)
—Τὶ ἄνθρωπος ὀπώλαχα
καὶ δὲν τονε γνωρίζω
Ποῦ χρειώνει δίχως νὰ χρωστᾷ
καὶ γίνεται ἀφειλέτης! ..
(Μανιάτικο)

'Η Παρηγόρα ἔβγαλε τὸ γεμενὶ καὶ τ'ἔπλωσε
στὴν ποδιά της· ζεδίπλωσε τίς κοντόχοντρες μαῦρες
της πλεξίδες καὶ βάλθηκε νὰ τίς χτενίζει. Ψηλο-
μελάχρινη καὶ γιομερή, μὲ τὴν ὄψη γυρισμένη κατὰ
τὴ φωτιά· ὁ Στασινὸς ἀκκουμπισμένος στὸν τοῖχο
τοῦ παραγωνοῦ τὴν τηράζει. Τὰ μαλλιά της χυθί-
κανε κατὰ μπροστά της σγουρὰ καὶ φουντωτά· στὸν
κόρφο της εἶτανε ξεθηλῶκωτες δύο κόπιτσες, ποὺ
ἀνασηκῶνονταν στὴν ἀνάσα της, γιομάτα κἄτου ἀπὸ
τὸν ἀλαντζά. Ὁ Στασινὸς ροδοκοκκίνιζε ἀπὸ τὴ
φωτιά, καὶ τὰ γελαζόμενα μάτια του ψιχαλιζανε·
τὰ μαλλιά του πέφτανε ἀξάγκλιστα στὰ μελίγγια
του καὶ στὸ κούτελό του: 'Η Παρηγόρα: Καὶ τίνα
τάχα θὰ μοῦ μολοήσης; Ὁ Στασινὸς: Τίνα; ρω-
τιέου, καὶ ἀπέικαστο. ('Η γριά κοιμισμένη στὴν
ἄλλη μεριά, στὴν ἀγκωνή, ἀνασειστήκε· γυρίσανε
καὶ τηράξαν· ἡ φωτιά σπίθισε καὶ δαβλί σφούριξε.)
'Η Παρηγόρα: 'Αν εἶναι φίλος νὰ διαβεῖ κι' ἔν εἶ-
ναι ὄχτρος νὰ σκάσει, τῆς πικροδάφνης τὸ ζουμι νὰ
πιεῖ νὰ μὴ χορτάσει...μίλα δόλιε, τίνα ξεσούνησες; (2)
'Ο Στασινὸς: σωμαίνει καὶ τὴν τηράζει χαμογε-
λῶντας. 'Η Παρηγόρα: Κοψόχρονο μὴ μαραφούλη-
σες (3) τὴν 'Αγγέλω;... Ὁ Στασινὸς: Μὴ μὲ τσιγ-
κλᾶς... ('Η Παρηγόρα, διπλώνει τὸ γεμενὶ. Ὁ
Στασινὸς ἀναστεναίξει).

'Ο Στασινὸς: Θέεις ἀληθινὰ μου νὰ σοῦ μι-
λήσω; Τίνα ταιριάζει σοῦ τάχα: τὸν πῆρες γιὰ τὸ
βιό του; στὰ μάτια του νὰν τὸ βάλει· σὰν τονε
βλέπω σὰν τὸ χάρο μου φαίνεται.

'Η Παρηγόρα: Σὰν μοῦ λαχεῖ τῆς μοῖρας μου
εἶτανε γραφτό· ἔλα, κακώσου.

'Ο Στασινὸς: Τόμου σὲ θυμοῦμαι· ἀπὸ τότες σ'
ἀγάπησα· νὰ πω εἶπα στὴ σπορὰ νὰ τὴν κρυφοτη-

- 1. 'Επίτηδες.
- 2. 'Αφαιρέθηκες.
- 3. 'Εψαξες· μάλιζες.

ράξω, πίσω ἀπὸ τὸν ἀρμακὰ (4)· χ'ἴθιλα πίσω ἀπὸ
τὰ βᾶτα· ἔσπερνες μὲ τὴ γριά μάννα σου καὶ τὴ
τραγοῦδας. «Νὰ πάρω ἕναν ἀνήφορο νάρθω νὰ σά-
παντήσω...» ('Ἐξεχάστηκε καὶ τὸ εἶπε τραγουδιστά.
—'Η γριά ἀνασειστήκε, ἀνάκατσε στὸ στρωσίδι
της μὲ τὴ ράχη· τὰ μάτια της φκίνονται ὄβυσσενα,
κλειστά).

'Η Παρηγόρα (τηράζοντας τρομασμένα κατὰ
τὴ γριά). Δὲ σοῦ εἶπα σῶπαίνε; (Σωμαίνουνε· ἡ
γριά ξαναπέφτει στὸ στρώμα της, κι ἀποκοιμίζεται·
'Ο Στασινὸς γέρνει καὶ λείει κατὶ σταῦτι τῆς Παρη-
γόρας· κείνη χαμογελάει πονηρὰ, χαμηλώνει τὰ μά-
τια, καὶ γέρνει ἀπάνω του. Καὶ λείει: Κο...ψό...
χρο...νο...Κείνος τὴν ἀγκαλιάζει, τὴ φιλεῖ· ἡ γριά
ἀνασειέται πάλι, ἀνασηκῶνεται, χαμοουριέται, καὶ
λείει: Χοῦ...Θεούλη...τίνα γέννηκες, Παρηγόρα! ...κοι-
μήθηκες;—Κείνοι ἀνασηκῶθηκαν σιγά καὶ τραθή-
χτηκαν στὴν ἀγκωνή).

'Η Γριά: Μπὰ ξωθὸ σου...μὴν ἔπαθε καὶ τί-
ποτα... (σηκῶνεται καὶ πᾶει ψάχοντας καὶ σκοιτα-
θοντας κατὰ τὸ στρωσίδι τῆς Παρηγόρας· ἐπίκατε
τίς ἀντρομήδες). Κεῖνα εἶναι ζεστά· ποῦ νὰ διακε;
(Στάθηκε λίγο, ἀπὲ φώναξε· Παρηγόρα! ...ναὶ ...
(γύρισε στὸ στρωμένο της πασπατευτά· ἔπεσε, χκ-
μουρήθηκε). 'Υ, ὦ, τίνα βάνει μὲ τὸ νοῦ του κανέ-
νας... ('Ὑστερα τῆς φάνηκε σὰν κάποιος νὰ σύμπη-
σε (5) τὴ φωτιά· ἀπλωσε τὸ χέρι κατὶ νὰ πιᾶσει·
χαμογέλασε). Λάμια, λάμια! ... (φώναξε τὴ σκύλα·
κείνη πῆγε κοντὰ της κουνώντας τὴν οὐρὰ της.)
Ποῦ εἶναι μωρέ; ποῦ εἶναι; ..Ὀχρὸ, μὴν ἔπαθε ὁ
Γιερέας τίποτα; ('Ὑστερα σῶπασε.— Ὁ Στασινὸς
καὶ ἡ Παρηγόρα περάσανε σιγά, πολὺ σιγά (στὴ μεσάν-
τρα· ἀκούγονται πατήματα στὴν πέτρινη σκάλα).

'Η Παρηγόρα: 'Ακου τὸς· πῆγαινε στὴ σοφίτα·
(Τούτη κάνει πὼς ράβει, καθισμένη κοντὰ στὸ λυ-
χνάρι).

'Ο Γιερέας—(μ' ἀλευρωμένα μαλλιά καὶ γένεια
ποὺ φαίνονται ἀσπρότερα). Παρηγόρα! ...ποῦ εἶναι;

'Η Γριά: Ἦρες παιδί μου; Καλόμουτο· ποῦ
εἶναι; μεδὰ ξέρω; τίνα νὰ εἰπῶ ἡ δόλια· μίλησα.
Ξαναμίλησα, ἔχνα πῆγα ψαχουλεύτὰ στὰ στρωσίδια
μὴ καὶ κοιμότανε· εἶτανε ζεστά· ποῦ νὰ διακε; ... (3)
γιὰ ζύγωσε γιὰ νὰ σοῦ εἰπῶ... ('Ο Γιερέας ζυγώνει).
Γιὰ καιροφύλαχ τη...ξέρω καὶ γὼ...στὴ ρούχα κατὶ

- 4) Τεῖχος, χωρίσμα τεῖχινο τοῦ χωραφιοῦ.
- 5) Φύσηξε, κέντησε.
- 6) Πῆγε, -διέες-διέκες.

καρτεροῦν ἴσως ἀποφάσιζαν τὸν κίντυνο θαρρύνοντας
»τὴν ἀνεπιστήμη μὲ τὸ πλῆθος τους, ὅμως ἀποτε-
»λειωμένοι μὲ πολλὰ θὰ στέκουν ἄργοι, καὶ μὲ τὴν
»ἀγυμνασία θὰ κχαταντήσουν ἀτεχνότεροι, καὶ τότες
»καὶ δειλότεροι. Γιατὶ θέλουν τέχνη τὰ ναφτικά, ὅση
»τίποτα ἄλλο, καὶ δὲ σηκῶνον ἀπερηγη σπουδῆ, ἔ-
»ντι ὅταν τύχει, ἴσως μάλιστα ἀπαιτοῦν οὔτε ἄλλο
»πάρεργο νὰ μὴν ταραξεί τὴ σπουδὴ τους.

143. »Μὰ ἄς ποῦμε πὼς ἀγγίζου τῆς Ὀλυμ-
»πίας τοὺς θεσσαερούς καὶ τῶν Δερφῶν καὶ πὼς μ'
»ἀνώτερο μιστὸ προσπαθοῦνε νὰ μᾶς κόψουν τοὺς ξέ-
»νους μας νάφτες. Σοβαρὸ ἀφτό, ἂν ἐμεῖς μπαίνοντας
»νοὶ ἴδιοι μὲ τοὺς μέτοκούς μας στὰ καρὰθια δὲν εἶ-
»μαστε ἰσόπαλοι τοὺς. Μὰ ὅμως εἶμαστε, καὶ τὸ
»σπουδαιότερο, ἔχει ὁ τόπος μας πλοιαρχοὺς δικούς
»του, ὅπως ἔχει καὶ τὸ ἄλλο προσωπικό ἀνώτερο καὶ
»πιὸ πολὺ παρ' ὅσο ὅλη ἡ ἄλλη 'Ελλάδα. Καὶ μ'
»ἀφτοθέλητο κίντυνο κανεὶς ξένος δὲ θὰ δεχτεῖ νὰ
»καταντήσει ξόριστος κι' ἀντάμα μὲ μικρότερη ἔλ-
»πίδα ὡς σύντροφός τους νὰ μᾶς πολεμᾷ, γιὰ νὰ
»κερδίσει τάχα μεγάλο μιστὸ λίγες μέρες.

»Τέλος, ἂ χτυπήσουν τὸν τόπο μας μὲ τὸ πε-
»ζικό τους ἀπὸ τὴ στεριά, θ' ἀρμενίσουμε κι' ἐμεῖς
»σετὸ δικό τους ἀπὸ τὴ θάλασσα, κι' εἶναι θαρρῶ κά-

»τι βαρύτερο ἂν πάθει μέρος τῆς Πελοπόννησος παρὰ
»ἂν δλόκληρη ἡ Ἀττικὴ. Γιατὶ ἀμαχοὶ ἀφτοὶ δὲν
»ἀντικερδιζουν ἄλλο μέρος, μὰ ἐμᾶς μᾶς εἶναι ἀνοι-
»χτοὶ τόποι πολλοὶ καὶ στὰ νησιά καὶ στὴ στεριά·
»γιατὶ εἶναι μεγάλη τῆς θάλασσας ἡ δύνημη. Καὶ
»συλλογιστεῖτε. Ἄν εἶμαστε νησιώτες, ποῖο θὰ μᾶς
»εἶταν πιὸ ἀπρόσβλητοί μας; Λοιπὸν καὶ τώρα πρέ-
»πει ὅσο γίνεται σὰ νησιώτες νὰ λογαριάσουμε, πα-
»ραιτώντας μετόχια καὶ σπίτια καὶ φρουρώντας τὴ
»θάλασσα καὶ χῶρα, κι' ἡ καταστροφή τους ἄς μὴ
»μᾶς παρασύρει νὰ ζητοῦμε μάχες μὲ τοὺς Πελο-
»ποννησιώτες ποῦναι τόσο πολλοί. Γιατὶ ἂ νικήσου-
»με, πάλι θὰ πολεμοῦμε ὄχι λιγώτεροι; ἂν πάθου-
»με, τὰ συμμαχικά μας ποῦ μᾶς ζωντανέθουν χά-
»νουνται τὴν ἴδια στιγμὴ· γιὰτὶ δὲ θὰ καθήσουν
»ἡσυχοὶ οἱ συμμαχοὶ μας; ἀμὰ μᾶς λείφουν τὰ μέσα
»προσβολῆς. Μῆτε ἄς κλαίμε σπίτια καὶ μετόχια,
»παρὰ τοὺς ἀντρες· γιὰτὶ χτήματα δὲν κερδιζου
»ἀντρες, παρὰ οἱ ἀντρες χτήματα. Κι' ἂ νόμιζα
»πὼς θὰ σὰς πείσω, θὰ σὰς παρακινούσα νὰ βγεῖτε
»καὶ μὲ τὰ ἴδια σας τὰ χέρια νὰν τὰ καταστρέψετε,
»δειχόντας στοὺς Πελοποννησιώτες πὼς δὲ θὰ σὰς
»κλονίσει ἡ συλλογὴ τους.

144. »Πολλοὺς κι' ἄλλους ἔχω λόγους πειστι-

»κοὺς νίκης ἂ στέργετε ὅσο πολεμάτε νὰ μὴν κυνη-
»γητε καινούργιες κατάχτητες μῆτε νὰ φορτώνεστε
»ἀφτοζήτητους κιντύνους· γιὰτὶ πιὸ φοβοῦμαι τὰ
»δικὰ σας λάθια παρὰ τῶν ἀντίθετων τοὺς μηχανι-
»σμούς. Ἐκεῖνα ὅμως σ' ἄλλο μου λόγο θὰ ζητήσω,
»σὰ φτάσει ἡ ὥρα ἡ ἐνεργῆ. Τώρα ἄς ζαποστείλου-
»με τοὺς γερόντους ἀπαντώντας τους πὼς θ' ἀνοί-
»ξουμε στοὺς Μεγαρίτες ἀγορὰ μας καὶ λιμάνια, ἂν
»καταργήσουν κι' εἰ Λακωνες τοὺς ἀποκλεισμούς
»τῶν ξένων, εἴτε ἐμᾶς εἴτε τῶν συμμαχῶν μας—
»γιατὶ ὅπως τοῦτο δὲν ἀπαγορεύεται ἀπὸ κῆθρα,
»ἔτσι μῆτε ἐκεῖνο—καὶ τίς πολιτεῖες πὼς θὰν τίς
»ἀρρίσκουμε ἀφτόνομες, ἂν τίς εἶχαμε ἀφτόνομες
»καὶ στὸν καιρὸ τῆς συνθήκης κι' ὅταν κι' ἐκεῖνοι
»ξαναπαραχωρήσουν στὶς δικές τους πολιτεῖες νὰ μὴν
»ἀφτονομιοῦνται κατὰ τὰ Λακωνικά σύφορα παρὰ
»τὰ δικὰ τους, ἔτσι ὅπως θέλει ἡ καθεμίᾳ. Ἐτοι-
»μοὶ ὅμως εἶμαστε, ἄς τοὺς ποῦμε, νὰ δικαστοῦμε
»ὅπως ὀρίζει ἡ συνθήκη· εἰδὲ πόλεμο, ἐμεῖς δὲ θ'
»ἀρχίσουμε, μὰ ἂν ἀρχίσουν θὰν τοὺς ἀντικρούσου-
»με. Γιατὶ ἀφτὰ εἶναι δίκια, ἀφτὰ ἀξιοπρεπα τοῦ
»τόπου ν' ἀπαντησεῖν.

145. Σὰν ἔτσι μίλησε ὁ Περικλῆς, κι' οἱ 'Α-
»θηναῖοι πείστηκαν πὼς ἀφτὴ εἶταν ἡ καλύτερη πο-

αὐτὰ ἀνήκουν στὴν γλῶσσα, ἣν ἐσπουδάσατε, ἣν μόνην ἰννοεῖτε, τὸ τιμαλφέστατον κειμήλιον κτλ.) αἰσχρὰ (μὴ μὲ παρεξηγήσετε· στὴν γλῶσσα τῶν «γνησίων» σημαίνει ἀσκημα). Ὅστις ἀκούσῃ ὅτι κρουροῦνται ἡ Μακεδονία, ὅτι ἀπόλλυται ὁ ἅγιος Τάφος σπεύδει καὶ αὐτὸς νὰ προσθῆ τὸ ἀνάθεμά του κατὰ τῶν ἐθνοκτόνων· ὁ πατριωτισμὸς τυρλοῖ. Καλὴ λοιπὸν ἡ ἰδέα, καλὸν (μὲ τὴν «ἀθάνατον» σημασίαν) τὸ πλαίσιον, ἀλλὰ προσέξτε μὴ τοι θραυσθῆ ἡ μεγάλη καὶ ἀνεκτίμητος εἰκὼν, ἐν τῷ στενῷ πλαίσιῳ, ἐνθα ἀποπειράσθε νὰ τὴν συσφίξῃτε.

Ἐπικαλεῖσθε τοὺς ἐθνικούς λόγους μετὰ τῆς συνήθους δυστυχῆς καὶ οἰκείας ὑμῖν ὑπερευαισθησίας καὶ ἐκνευρισμοῦ καὶ ἰννοεῖτε νὰ κυριαρχήσῃ ἕξρον ἄρον ἡ λογικὴ των, ἡ ἀρχὴ ὅτι ἂν ὁ τενεκὲς δὲν γίνῃ λευκοσίδηρος, πᾶσι, χάθηκε ἡ Μακεδονία· ἂν δὲν πετάξωμε τὰ παντζούρια ἀπὸ τὰ παράθυρά μας, οἱ πρόσφυγες ἐπανακαμπτοῦσιν οἰκίδε, ἀπειπίδες καὶ ἐψευσμῆνοι τῶν ἐλπίδων των.

Ἐπικαλεῖσθε τοὺς ἐθνικούς λόγους καὶ πόρρω, πορρωτάτω ἀπέχετε ἀπὸ τοῦ νὰ νοήσητε, νὰ συλλαβήτε τὴν ὑπερμεγάλην ἐθνικὴν σημασίαν, ἣν τινα κέκτηται ἡ Μεταρρύθμισις ἐπιτυχούσα. Τὴν σημασίαν ἐκείνην, ἣν ἐναγγυοῦν ἄνδρες οἷοι ὁ Brugmann ἢ Thumb, ὁ Krumpacher, ὁ Dieterich, νὰ εἰπωσι «Πόσον σπουδαία καὶ οὐσιώδης διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ γλωσσικὴ μεταρρύθμισις, δὲν δυνάμεθα ἴσως ἀκόμη νὰ περατήσωμε καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἔχει διὰ τὸ μέλλον σοβαρώτερα ἐπακολουθήματα ἢ ὁ μέγας ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως ἀγὼν κατὰ τὰς ἀρχάς τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος. . . . Εἶμαι στερεῶς πεπεισμένος ὅτι οἱ Ἕλληνες ἂν λύσωσιν ὁρθῶς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ὅπερ ἐν τῷ παρόντι δι' αὐτοὺς εἶναι σπουδαιότερον ὑπὲρ πάντα τὰ πολιτικά, στρατιωτικά καὶ οικονομολογικά ζητήματα, εἶναι κεκλημένοι νὰ διεδραματίσωσιν εἰς τὸ μέλλον σπουδαῖον πρόσωπον. Αὐτοὶ θὰ εἶναι· πρὸ παντὸς ἐκείνοι εἰς τοὺς ὁποίους λαγγάνει ἡ ἀναγέννησις τῆς ἀνατολῆς. . . . » «Δὲν ὑπάρχει διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος σπουδαιότερον ζήτημα παρὰ ἂν θὰ ἰδουθῆ νὰ σπᾶσῃ τὴν παράδοσιν καὶ νὰ ἐνωθῆ τούμπαν με τὴν φυσικὴν γλῶσσαν τοῦ παρόντος». α' Ἡ πνευματικὴ ζήρᾶσις θὰ ἐκλείψῃ, ἡ πνευματικὴ ζωὴ θὰ ἀναδῶτῃ νέα ἀνθὴ μόλις ἀποτινάζωσιν οἱ Ἕλληνες τὰς ἀλύσεις ψευδοῦς Κλασικισμοῦ. Εἰδεμὴ

πρέπει νὰ ὀρρωδῶμεν ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς θὰ ὑποσκελισθῆ ἀπὸ τὰ νεώτερα βαλκανικὰ ἔθνη, ἅπερ εἰσὶ ἰσραμμένα πρὸς τὸ Παρόν καὶ τὴν δόξον αὐτοῦ.

Δὲν ἀμφιβέλλω, φίλε κύριε, ὅτι τοὺς γινώσκοντες ὅλους αὐτοὺς τοὺς Γερμανοὺς ὧν ἐμνημόνευσα· ἀλλὰ ἐπειδὴ ἴσως τυχὸν ἐλησημονήσατε τοὺς τίτλους των καὶ ἐπειδὴ ἕνας ἄλλος ἴσως θὰ εἴπῃ «καὶ ποιοὶ εἶναι ἐπὶ τέλους αὐτοὶ, καὶ τί ξέρουν, καὶ μὲ τί δικαίωμα ἔρχονται καὶ μᾶς συμβουλεύουν, καὶ δὲν κἀθονται κκλύτερα σταῦγά τους;», ἵνα ἀποφύγωμεν λοιπὸν ὅλας αὐτὰς τὰς δυσαρέστους παρεξηγήσεις, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃτε νὰ σᾶς ὑπενημίω τοὺς τίτλους των καὶ τὰ ἔργα των.

Ὁ Κρούμππαχερ εἶναι καθηγητὴς ἐν Μονάχῳ τῆς Βυζαντινῆς καὶ νέας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ λογοτεχνίας, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Βυζαντινολογίας, ὑψώσας τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν εἰς τὴν σημερινὴν τῆς περιωπῆν, ὁ βαθύτερος γνώστης καὶ μοναδικὸς μελετητὴς τῆς μεσαιωνικῆς μας γλώσσης καὶ γραμματείας, ὁ συγγραφεὺς τῆς τριτοῦ Ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς λογοεχίας.

Ὁ Τούμπ εἶναι καθηγητὴς εἰς τὸ Μάρμπουργκ, διδάσκων καὶ τὰ νεοελληνικά· εἶναι ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους μελετητὰς τῆς μεταγενεστέρας καὶ νέας ἑλληνικῆς καὶ συγγραφεὺς τοῦ σπουδαίου ἔργου περὶ τῆς Κοινῆς, καθὼς καὶ τῆς μεθοδικωτέρας νεοελληνικῆς γραμματικῆς.

Ὁ Ντίτριχ, ὁ μὲ τὴν ἀγάπην καὶ αὐταπάρευσιν ἀφιερῶθεις εἰς τὴν μελίτην τῆς γλώσσης μας, εἶναι ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς καὶ Νέας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας, τῶν ἐρευνητῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν κ. κ.

Ὁ Μπρούμμαν τέλος, εἶναι καθηγητὴς εἰς τὴν Λειψίαν τῆς Ἰνδογερμανικῆς Γλωσσολογίας, συγγραφεὺς τῆς μεγάλης Γραμματικῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τῆς Γραμματικῆς τῆς συγκριτικῆς Ἰνδογερμανικῆς γλωσσολογίας.

Ὅλοι δηλαδὴ καὶ οἱ τέσσαρες ἕνας κ' ἕνας εἰς τὸ εἶδος των, σχεδὸν ὅλοι αὐθεντικότητες. Ὁ Μπρούμμαν ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους γλωσσολόγους, κορυφῆ, ὁ Τούμπ, μετὰ τῶν ξένων, ἀπὸ τοὺς καλύτερους γνώστας τῆς γλώσσης μας, ὁ Κρούμππαχερ ὁ πρῶτος καὶ κατ' ἐξοχὴν βυζαντινολόγος.

Καὶ ὅλοι των εἶναι σύμφωνοι· καὶ εἰς ὅλα· ὅλοι των ἔχουν τὴν ἴδιαν ἀκριβῶς γνώμην· καὶ ὅλοι των ἀντιπροσωπεύουν τὴν σοφὴν Γερμανίαν, ἀπὸ

τὴν ὁποῖαν ἐπεριμέναμεν ψυχρὰν κρίσιν καὶ δικαίαν ἐτυμηγορίαν.

Δὲν σᾶς τὰ ἀναφέρω τώρα διὰ αὐτὰ διὰ νὰ σᾶς φοβήσω μὲ τὰ ξένα ὀνόματα, οὔτε διότι ἐφαντάσθη ποτὲ ὅτι πρέπει νὰ σκέπτεται κἀνεις μὲ τὰς ἐτοιμούς γνώμας τῶν ἄλλων· ἐπὶ τέλους, καθὼς οἱ ἴδιοι ξένοι τὸ λέγουσι, τὸ ζήτημα θὰ τὸ λύσωμε ἡμεῖς μόνοι μας. Ἀλλὰ τὸ κάμνω διὰ νὰ δείξω ὅτι δὲν σκέπτονται ὅλοι καθὼς σεῖς· τὸ κάμνω διὰ νὰ ἰδῆτε, ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, γινώσκοντες τῆς ἱστορίας μας τῆς ἀρχαίας ὄσω καὶ τῆς μεσαιωνικῆς, οἱ ὁποῖοι συμφωνοῦν μᾶζύ μας καὶ ἐπιδοκιμάζουν τὴν γνώμην μας· θέλω νὰ σᾶς δείξω ὅτι εἰς τὴν μεταξὺ μας διαφωνίαν, ὅπου ὁ καθένας μας ζητεῖ νὰ ἐκσφαλίσῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὸ δίκαιον, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀντικειμενικότητα, καὶ ὅπου ἐπομένως τὸ ἀντικειμενικῶς ὀρθὸν εἶναι διὰ ἕνα τρίτον, διὰ τὴν ἐλαμείλειάν μας, δυσεῦρετον ἢ δυσπαράδεκτον, ἢ δυνατὴ ἀντικειμενικότης καὶ ἀλήθεια, τὴν ὁποῖαν ἠμποροῦμεν νὰ κούσωμε ἀπὸ τὰ καταλλήλοτατα ξένα στόματα, αὐτὴ μᾶς δικαιώνει, αὐτὴ εἶναι ὑπὲρ ἡμῶν.

(Ἀκολουθεῖ)

M. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΗΣΚΙΟΥΣ ΣΤΑ ΝΕΡΑ»

5.

Τὴ λύπη τοῦ χυνόπαρου καὶ μόνο
 Στὰ κλάμενά σου μάτια εἶχα ἀγαπήσει·
 Τὴ σιγαὴ βροχὴ εἶχα ἀποθυμήσει
 Ὅπου σιγαγίττει τ' οὐρανοῦ τὸν πόνο.

Μὰ στῆς ἀγάπης μου τὸν κρύφιο θρόνον
 Ἡ θλίψη σου δὲν ἤρθε νὰ καθήσῃ·
 Σ' ἕνα σπιτάκι μοναχὴ εἶχε ζήσει,
 Ὅπως ἐγὼ μόνος σιγαλῶνων.

Καὶ τώρα, κοίτα τὰ βραδεία θάμνη,
 Δὲς κ' εἶναι ἀπ' τοὺς καιμούς μας ὑφαμένα.
 Παλεύουν μὲ τὸ φῶς καὶ κάτω οἱ κάμποι

Κι' ὁ θάνατος μ' ἐμὲ κ' ἐγὼ μὲ σένα.
 Μὰ εἶλα καὶ μὰ φλόγα ἀκόμα λάμπει
 Μὲς στῆς καρδιάς τὰ σκόνη τὰ θλιμμένα.

6.

Θυμᾶσαι μὲν ἀγῆ τοῦ Μᾶνη καθάρια
 Πῶς ἐπεριμέναμε τὸν ἥλιο ἀντίμα;

«φόδος σᾶς εἶπαι καὶ πρὶν· ἂν ὅμως ἐντονα τοὺς ἀποκρούετε, θὰ φαινοῦν ἔτσι πῶς κάλια ἄς σᾶς μιλῶν ὡς ἴσοι πρὸς ἴσους. 141. Ἐδῶ λοιπὸν ἀμέσως συλλογιστεῖτε ἢ νὰ συμμορφωθεῖτε πρὶν πάθῃ ὡς καθόλου, ἢ ἂν πολεμήσωμε—ὅπως ἐγὼ φρονῶ προτιμότερο—νὰ μὴ κλονιστοῦμε μὲ τίποτα, μίση καὶ ἢ μεγάλη πρόφασις, μῆτε μὲ φόβους νὰ κρατοῦμε ὅσα ἀποχτήσαμε. Γιατὶ πρὶν τῆ δίκη καθὲ ἀπαίτησις, τὸ ἴδιο ἢ πῶς μεγάλη κ' ἢ πῶς μικρὴ, σημαίνει σκληρά ὅσα οὐ προστάζεται ἀπὸ ἴσους»

«Τώρα ὡς πρὸς τὰ χρευστά τοῦ πολέμου καὶ τὰ μέσα καθενὸς μας, πῶς τὰ δικά μας δὲν εἶναι κατωτέρα θὰν τὸ δεῖτε ὅσα σᾶς τὰ ζητήσω ἕνα ἕνα χωριστά. Γεωργοὶ εἶναι οἱ Πελοποννησιῶτες μὲ τὰ χέρια τους καὶ χρήματα δὲν ἔχουν οὔτε ἰδιωτικὰ οὔτε δημοσία, ἐπειτα ἄπειροι πολυκαιρινῶν πολέμων καὶ περαθλάσων, γιατί ἡ φτώχεια τοὺς περιόριζεν ἐπὶ κούτους πόλεμους ἐσωτερικούς μεταξὺ αὐτοῦς. Τέτιες πολιτεῖες μῆτε ἀρμάδα μποροῦνε ν' ἀρματώσουν, συχνὰ μῆτε κἀν τῆς στερῆς στρατοῦς νὰ στείλουν, ἂν ἔτσι λείπουν ἀπὸ τὰ χτήματα τους κ' ὡς τόσο πρέπει ἀπὸ δικά τους νὰ ζοδιάζον, μάλιστα ἀφοῦ τοὺς εἶναι κλειστὴ ἡ θάλασσα. Ὅμως ὁ πόλεμος θέλει χρήμα περισσὸν δὲν

πτόνε συντηρᾶς μ' ἀναγκαστικὲς συνεισφορὰς ἀθρόων ἔργατικῶν, πῶς προθυμότερα κινυνέθουν αἷμα παρὰ θυσιάζοντες χροῖμα, ἐλπίζοντας πάντα πῶς ἀπὸ τὸν κίνυνον ἴσως γυρίσουν, ἀθέβαιοι ὅμως μῆπως καταστραφοῦν πρὶν, μάλιστα ἂν, ὅπως εἶναι πιθανώτερον, πῶς πολυχρονίσει ὁ πόλεμος παρ' ὅσο «λογάριάζαν». Ἐπειτα μὲ μιὰ μάχην ἔχουν τὴ δύναμην μὲ τοὺς συμμάχους τους μᾶζι ν' ἀντισταθοῦν πρὸς ὄνλους τοὺς Ἕλληνας, μὰ ὅχι καὶ νὰ πολεμοῦν πρὸς ἀλλιώτικὸν τοὺς ὀργχτισμὸν, ὅσα μὲ δίπλωσις κοινὴ βουλή δὲν καταπιάνονται τίποτα γοργὰ τῆ στιγμῇ πῶς πρέπει, κ' ὄντας ὅλοι ἰσόψηφοι μὰ ὅχι ὑμῶσθαι ὁ καθεὶς τους σπρώχνει τὰ δικά του σύφορα. Ἐτσι τίποτα συνήθως δὲ γίνεται σκόνη. Γιατὶ ἐνῶ ἄλλοι ἀνυπομονοῦν πῶς νὰ χτυπηθῆ ὁ ὀχτρός τους, ἄλλοι κοντὰ στέκουσι μῆπως «ζημιωθοῦν καθόλου». Ἐπειτα σπάνια συντυχαίνονται καὶ τότες μόλις πεταχτὰ συζητοῦν τίποτα κοινὸν, μὰ τὸν πῶς πολὺν καιρὸν καταγίνονται ἐπὶ τοπικὰ τους, κ' ὁ καθεὶς φαντάζεται πῶς τί θὰ βλάψῃ ἂν ἀμελήσῃ ἄφρὸς, γιατί προσέχουν ἄλλοι πῶς θὰ φρυγῆσιν κάπως καὶ τὸ δικό του καλὸν, τόσο πῶς μὲ ὄλων τὸν ἴδιον χωριστὰ στοχασμὸ ἀπαρτήρητα ὄνολο ἀφανίζεται τὸ κοινόν.

142. «Μὰ τὸ χειρότερον, θὰ σκουντάφωμε στὸ χρηματικὸν τὴ στενοχώρια, ὅταν ἀργοποροῦνε συνάξοντες μὲ κόπους· γιατί τοῦ πολέμου οἱ καιροὶ ὄδεν κερτεροῦν. Μὰ μῆτε ὁ ἐπιτελισμὸς τους δὲν εἶναι ἀξιοφόδος μῆτε τὸ ναφτικὸ τους. Τὶ δὲ καὶ ἐπὶ ἐποχὴ εἰρήνης δύσκολα ὀργανίζετῃ πολιτεία ἰσοδύναμὴ μας, ὅχι ἐπὶ τῆ μέσῃ τόπου ὀχτρικῆ, μάλιστα ἐνῶ δὲ θὰν τοὺς εἴμαστε οὗτ' ἐμεῖς λιγώτερον ἀντιτελισμένοι. Ἄν παλι στήσουν κάστρο, θὰ βλάψουν ἴσως λίγο τὰ ζώγωρα μὲ παγανιὰ καὶ σκληροφυγῆς, ὅμως ἀφρὸ δὲ θὰ μᾶς σταματήσῃ καὶ τόσο ν' ἀρμενίσουμε στοῦ, τόπους τους καὶ ν' ἀντιστήσουμε κάστρα, καὶ μὲ τὰ καράβια ἐποῦ στέκει ἡ δύναμὴ μας νὰν τοὺς ξεδιχθοῦμε. Γιατὶ πῶς πολὺ ἐμεῖς ὀρζουμε τὴν ζήρᾶ μὲ τὴ ναφτικὰ μας πείρα παρὰ ἐκεῖνοι τὴ θάλασσα μὲ τὴν στεριανὴν τους. Μῆτε ἐφοκα θὰ κερτεροῦν τὴ θαλασσινὴν ἐπιστήμην. Γιατὶ κ' ἴσους, ἂν καὶ τὴ σπουδαίοντες ἀδιάκοπα ἀπὸ τῶν Μηδικῶν τὴν ἐποχὴν, δὲν τὴν ξεσκολιάσατε ἀκόμα· πῶς λοιπὸν ἀθρόοι γεωργοὶ κ' ὅχι θαλασσινοὶ, καὶ πῶς μῆτε κἀν θὰ γυμνάζονται λείφτερα ἀφοῦ θὰ τοὺς κερτεροῦμε πάντα ἐμεῖς μὲ πλῆθος καράβια, πῶς θὰ κάνουν τίποτα τῆς προκοπῆς; Γιατὶ πρὸς λίγα καράβια πῶς